

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI

JIZZAX DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI

«TASDIQLAYMAN»
Jizzax davlat pedagogika instituti rektori
prof. Sh. Sharipov

2021 yil 27.08

LANDSHAFTLAR PLANIROVKASI
FANINING O'QUV DASTURI

Bilim sohasi:

Ta'lim sohasi:

Magistratura mutaxassisligi:

100000 -Ta'lim

110000 -Ta'lim

70111001 -Aniq va tabiiy fanlarni o'qitish metodikasi
(Geografiya)

000024

Jizzax - 2021

Fan/modul kodi	O'quv yili	Semestr	ECTS - Kreditlar	
351LLPT04	2021-2022	3	4	
Fan/modul turi	Ta'lim tili	Haftadagi dars soatlari		
Tanlov qan	O'zbek	4		
	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
1.	LANDSHAFTLAR PLANIROVKASI	60	60	120
2.	<p>I. Fanning mazmuni</p> <p>Fanni o'qitishdan maqsad – magistrantlarda landshaftlardan oqilona foydalanish va muhofaza qilish, tabiat va inson munosabatlarini har tomonlama o'rganish va tahlil etish haqidagi bilim, ko'nikma va malakasini shakllantirishdan iborat.</p> <p>Fanning vazifasi - magistrantlarga hududni to'g'ri tashkil etish orqali ekologik-iqtisodiy-ijtimoiy barqaror rivojlanishga erishishda geotizimlarning ekologik, resurs va barqarorlik potensialini hisobga olish bo'yicha xulosalar chiqara olish ko'nikmalarini shakllantirishdan iborat.</p> <p>II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)</p> <p>II.1. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:</p> <p>1-mavzu. Kirish. Kursning maqsadi va vazifalari. Fanning tadqiqot obyekti va predmeti.</p> <p>Kirish. Landshaft planirovkasi kursi maqsadi va vazifalari. Fanning tadqiqot obyekti va predmeti. Geografiya fanlari tizimida tutgan o'rni. Uning ilmiy va amaliy ahamiyati.</p> <p>2-mavzu. Landshaft planirovkasining rivojlanishi va yo'nalishlari.</p> <p>Landshaft planirovkasining shakllanishi va rivojlanish tarixi. Xorijda va O'zbekistonda landshaft planirovkasining rivojlanishi.</p> <p>3-mavzu. Landshaft planirovkasining prinsiplari va metodik yondashuvlari.</p> <p>Landshaft planirovkasining asosiy prinsiplari. Landshaft-ekologik sinch landshaft planirovkasining asosi sifatida. Landshaft planirovkasida kartografik asosni tahlil qilish.</p> <p>4-mavzu. Madaniy landshaftlar.</p> <p>Madaniy landshaft va uning turlari. Madaniy landshaftlar ekologik (landshaft ekologik) asosi.</p> <p>5-mavzu. Landshaft planirovkasi hududni ekologik to'g'ri tashkil etish yo'li sifatida.</p> <p>Hududni tashkil etishdagi mavjud yondashuvlar mazmuni. Hududni tashkil etishning ekologik jihatlari. Landshaft planirovkasini amaliyotga qo'llashning huquqiy mexanizmlari va imkoniyatlari. Landshaft planirovkasining darajalari, vazifalari. Umumiy tavsif. Ekologik sinch</p>			

(skeleton) tushunchasi, strukturasi, funksiyasi. Ekologik sinchni loyihalashning geografik prinsiplari.

6-mavzu. Hududni turizm va rekreatsiyani rivojlantirish maqsadida muhofazalash va loyihalashda landshaft planirovkasi.

Turistik-rekreatsion tizimlarni rivojlantirish uchun landshaft planirovkasi jarayonining mazmuni. Yerdan foydalanish turlarining turizm va rekreatsiya maqsadlariga mosligini aniqlash. Ekologik sinch va alohida muhofaza etiladigan hududlar tizimi hududning turistik-rekreatsion potentsialini saqlash asosi. Landschaft planirovkasi jarayonida tabiiy va madaniy yodgorliklarning sintezi muammosi.

7-mavzu. Landschaft planirovkasi va yer tuzish ishlar.

Yer tuzish ishlari mazmuni. Yer tuzish ishlari va qishloq xo'jaligida foydalaniladigan landschaftlar strukturasi o'zgarishi. Yer tuzish maqsadlarida landschaft planirovkasini bajarishda relef plastikasi va landschaft geotopologiyasining ahamiyati. Yer tuzishning konstruktiv elementlari: ixota o'rmonlari, yonbag'irlarni terraslash va h.k.

8-mavzu. Landschaftning estetik manzarasi va landshaft planirovkasi.

Landschaft planirovkasini estetik jihatlar. Vizual elementlar va landschaftning xususiyatlari. Qir-tepali landschaftlarni manzarali-estetik tashkil etishning amaliy usullari. Tekislik landschaftlarini manzarali-estetik tashkil etishning amaliy usullari. Madaniy landschaft va milliy manzara: bir reallikning ikki tomoni.

9-mavzu. Landschaft planirovkasining amaliy jihatlar: Muhandis-ekologik izlanishlar

Muhandis-ekologik izlanishlarning tavsifi va mazmunining landschaft planirovkasi konsepsiyasi nuqtai nazaridan o'zgarishi. Shaharsozlik ishlarida landschaft planirovkasi va geomorfologik tahlil.

10-mavzu. Landschaft planirovkasining amaliy jihatlar: suvni muhofazalash zonalarini loyihalashda landshaft planirovkasi

Daryo va suv omborlarining akvatoriyalari va suvni muhofazalash zonalarini loyihalashda landshaft planirovkasi.

11-mavzu. Tabiatdan oqilona foydalanish va muhofaza qilish

bo'yicha qabul qilingan me'yoriy-huquqiy hujjatlar.

Tabiatdan foydalanish turlari va yuzaga keladigan muammolar. Tabiatdan oqilona foydalanish va muhofaza qilish bo'yicha qabul qilingan me'yoriy-huquqiy hujjatlar.

12-mavzu. Alohida muhofaza etiladigan hududlarning tuzilishi

Alohida muhofaza etiladigan hududlarning tuzilishi, turlari. Qo'riqxonalar, tabiat bog'i, buyurtmaxona, tabiat yodgorligi. Alohida muhofaza etiladigan hududlarni tashkil etish.

13-mavzu. Iqlim o'zgarishi sharoitida landshaft planirovkasi

Iqlim va iqlimiy resurslar. Iqlim o'zgarishiga ta'sir etuvchi omillar. Iqlimning global miqyosda o'zgarishi, uning oqibatlarini. Atmosfera havosini muhofaza qilish masalalari.

14-mavzu. Tabiiy geografik jarayonlar va ularni oldini olishda

landshaft planirovkasi

Tabiiy geografik jarayonlar haqida umumiy tushuncha. Surilma jarayonlari. Qulash jarayonlari. Sel jarayonlari. Cho'kish jarayonlari. Sho'r bosish, qatqaloqlash, botqoqlash jarayonlari.

1. Kirish. Kursning maqsadi va vazifalari. Fanning tadqiqot obyekti va predmeti
2. Landschaft planirovkasining rivojlanishi va yo'nalishlari
3. Landschaft planirovkasining prinsiplari va metodik yondashuvlari
4. Madaniy landschaftlar
5. Landschaft planirovkasi hududni ekologik to'g'ri tashkil etish yo'li sifatida
6. Hududni turizm va rekreatsiyani rivojlantirish maqsadida muhofazalash loyihalashda landshaft planirovkasi
7. Landschaft planirovkasi va er tuzish ishlar
8. Landschaftning estetik manzarasi va landshaft planirovkasi
9. Landschaft planirovkasining amaliy jihatlar: Muhandis-ekologik izlanishlar
10. Landschaft planirovkasining amaliy jihatlar: suvni muhofazalash zona loyihalashda landshaft planirovkasi
11. Tabiatdan oqilona foydalanish va muhofaza qilish bo'yicha qabul qilingan me'yoriy-huquqiy hujjatlar.
12. Alohida muhofaza etiladigan hududlarning tuzilishi
13. Iqlim o'zgarishi sharoitida landshaft planirovkasi
14. Tabiiy geografik jarayonlar va ularni oldini olishda landshaft planirovkasi

III. Amaliy mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar multimedia qurilmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir professor-o'qituvchi tomonidan o'tkaziladi. Mashg'ulotlar faol va interaktiv usullar yordamida o'tiladi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llaniladi. Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Kursning ilmiy va amaliy ahamiyatini tadqiq etish
2. Landschaft planirovkasiga oid adabiyotlar tahlili
3. Landschaft planirovkasining rivojlanish tarixini tahlil etish
4. O'z o'lkasi madaniy landschaftlarini tahlil etish
5. O'z o'lkasi landshaft kartasini yaratish
6. O'z o'lkasi tabiiy landschaftlarini estetik jihatdan baholash
7. O'z o'lkasi tabiiy landschaftlarini ekologik jihatdan baholash
8. Qishloq xo'jaligida foydalanish maqsadida o'z o'lkasi landshaftlarini rejalashtirish
9. Texnologiya (aholi punktlari va muhandislik) inshootlarini joylashtirishda landshaftlarni rejalashtirish
10. Turizm va rekreatsiya sohasida landshaftlarni rejalashtirish
11. Tabiatga ekskursiya. (Tabiiy geografik jarayonlarni kuzatish)
12. Kursning ilmiy va amaliy ahamiyatini tadqiq etish
13. Landschaft planirovkasiga oid adabiyotlar tahlili

14. Landshaft planirovkasining rivojlanish tarixini tahlil etish

IV. Mustaqlil ta'lim va mustaqil ishlar

Auditoriyada olgan nazariy bilimlarini mustahkamlash va amaliy masalalarni echish ko'nikmasini hosil qilish uchun mustaqil ta'lim tizimiga asoslanib mustaqil ish bajaradilar. Bunda ular asosiy va qo'shimcha adabiyotlarni o'rganib hamda Internet saytlaridan foydalanib referatlar va ilmiy dokladlar tayyorlaydilar, amaliy mashg'ulot mavzusiga doir uy vazifalarini bajaradilar.

1. Amaliy mashg'ulotga tayyorgarlik ko'rish
2. Landshaft planirovkasining geografiya fanlari tizimida tutgan o'rni
3. Landshaft planirovkasining rivojlanishi.
4. Landshaft planirovkasining prinsiplari va metodik yondashuvlari.
5. Hududni turizm va rekreatsiyani rivojlantirish maqsadida muhofazalash va loyihalashda landshaft planirovkasi.
6. Madaniy landshaft tashkil etish landshaft planirovkasining obyekt sifati.
7. Landshaft planirovkasi tizimida ekologik sinch.
8. Landshaft planirovkasi va er tuzish ishlari.
9. Landshaftning estetik manzarasi va landshaft planirovkasi.
10. Antropogen landshaft tushunchasining mazmun mohiyati.
11. Antropogen landshaftning tabiiy landshaftlardan ajralib turadigan xususiyatlari.
12. Antropogen landshaft tushunchasiga olimlarning izohi tahlili.
13. Insonni tabiatga ta'siri
14. Insonning tabiatga bevosita va bilvosita ta'sir turlari.

V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)

Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:
 - landshaft planirovkasining rivojlanishi va yo'nalishlari, landshaft planirovkasi natijasi - madaniy landshaft ekanligi *haqida tasavvurga ega bo'lishi*;
 - Alohida muhofaza qilinadigan hududlarning tuzilishi va muammolarini, er tuzish ishlarida konstruktiv elementlarni, turli relef shakllaridagi landshaftlarni manzarali-estetik tashkil etishning amaliy usullarini *bilishi va ulardan foydalana olishi*;
 - landshaft planirovkasiga doir dala-tadqiqot ishlarini olib borish, ular asosida baholash va prognozlashni amalga oshirish, landshaft planirovkasi tadqiqotlari ilmiy natijalaridan tabiatdan oqilona foydalanish va hududni to'g'ri tashkil etish tadbirlarini ishlab chiqishda foydalana olish *ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak*.

VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:

- ma'ruzalar,
- interfaol keys-stadilar;

- seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar);
 - guruhlarda ishlash;
 - taqdimotlarni qilish;
 - individual loyihalar;
- jamoab bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.

VII. Kreditlarni olish uchun talablar:

Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat buyicha yozma ishni topshirish.

Oliy ta'limda talabalar o'zlashtirishini baholash tizimlarini qiyosiy taqqoslash

JADVALI

Taklif etilayotgan O'zbekiston tizimi	Rossiya tizimi (MDU)*	Evropa kredit transfertizimi (ECTS - European Credit Transfer System)	Amerika tizimi (A-F)	Britaniya tizimi (%)	Yaponiya tizimi (%)	Koreya tizimi (%)	O'zbekiston tizimi (%)
«5»	«5»	«A»	«A+»	70	80	90	90—100
			«A»	100	100	100	
«4»	«4»	«B»	«A»	65	70	80	70—89,9
			«B+»	69	64	79	
«3»	«3»	«C»	«B»	50	60	70	60—69,9
			«B-»	59	45	69	
«2»	«2»	«D»	«C+»	40	40	60	60—69,9
			«C»	44	44	69	
«2»	«2»	«E»	«D+»	0	0	0	0—59,9
			«D»	39	39	0	
«2»	«2»	«FX»	«D-»	0	0	0	0—59,9
			«F»	39	39	0	

Mutaxassislik fanlarni o'qitish metodikasi fani bo'yicha talabalar bilimini baholash va nazorat mezonlari		59	59	
№	Nazorat turlari	Ajratilgan ballar		
		Eng yuqari ball	O'tish balli	Umumi y ball
1	Joriy nazorat (fan 6 moduldan iborat)	1 modul	5	3
		2 modul	5	3
		3 modul	5	3
		4 modul	5	3
		5 modul	5	3
		6 modul	5	3
2	Oraliq nazorat		20	20
3	Yakuniy nazorat	50		50
	Jami			100
6.	<p>Asosiy adabiyotlar</p> <p>1. Zokirov Sh.S., Toshov X.R. Landshaftshunoslik.–T.:Turon zamin ziyo, 2016.</p> <p>2. Колбовский Е.Ю. Ландшафтное планирование: учеб.пособие для студ. Высш. Учеб. Заведений / Е.Ю.Колбовский. – М.:Академия, 2008.</p> <p>3. Хорошев А.В., Авессоломова И.А., Дяконов К.Н., Иванов А.Н., Калудков В.Н., Матасов В.М., Низовцев В.А., Сысуев В.В., Харитонова Т.И., Чижова В.П., Эрман Н.М., Лоцинская Е.С. Теория и методология ландшафтного планирования. – М.: Наука, 2019.-444 с.</p> <p>Qo'shimcha adabiyotlar</p> <p>4. Mirziyoev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2016 yil yakunlari va 2017 yil istiqbollarga bag'ishlangan majlisidagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining nutqi. // Xalq so'zi gazetasi. 2017 yil 16 yanvar, №11.</p> <p>5. Mirziyoev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – T.: O'zbekiston, 2016. - 56 b.</p> <p>6. Mirziyoev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. – T.: O'zbekiston, 2017. - 48 b</p> <p>7. Mirziyoev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. – T.: O'zbekiston, 2017. – 488 b.</p> <p>8. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi PF-4947-sonli "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha</p>			

<p>harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi Farmoni. www.lex.uz.</p> <p>9. Zokirov Sh. S., Toshov X.R. Landshaftshunoslik. –T.: Dizayn-press, 2013.</p> <p>10. Казаков Л.К. Ландшафтоведение с основами ландшафтного планирования. М.: Академия. 2007.</p> <p>11. Zokirov Sh.S. Antropogen va amaliy landshaftshunoslik. –T.: Universitet. 1998.</p> <p>12. Авессоломов И.А. Экологическая оценка ландшафтов. М., 1992. – 89s.</p> <p>13. Агкина Л.И., Жукова М.В. Эстетика ландшафта. [Электронный ресурс]: учебное пособие / – Екатеринбург: Урал. гос. лесотехн. ун-т, 2017.</p> <p>14. Звонкова Т.В. Географическое прогнозирование. М.: "Высшая школа". 1987.</p> <p style="text-align: center;">Axborot manbalari</p> <p>www.undp.uz www.ziyo.net. www.uzgeo.uz</p>	<p>7. Fan dasturi Jizzax davlat pedagogika instituti Kengashining 202 / yil "24" 08 dagi / -sonli bayonnomasi bilan tasdiqlangan.</p>
<p>8. Fan/modul uchun mas'ullar: G'o'dalov Mirkomil Ravshanovich. – Geografiya va iqtisodiy bilim asoslari kafedrası dotsenti, g.f.PhD.</p>	<p>8. Fan/modul uchun mas'ullar: G'o'dalov Mirkomil Ravshanovich. – Geografiya va iqtisodiy bilim asoslari kafedrası dotsenti, g.f.PhD.</p>
<p>9. Taqrizchilar: Yarashov Q.S. – Samarqand DU Geografiya va tabiiy resurslar kafedrası mudiri, g.f.PhD. dotsent. O.A. Adilova – Geografiya va iqtisodiy bilim asoslari kafedrası o'qituvchisi g.f.PhD.</p>	<p>9. Taqrizchilar: Yarashov Q.S. – Samarqand DU Geografiya va tabiiy resurslar kafedrası mudiri, g.f.PhD. dotsent. O.A. Adilova – Geografiya va iqtisodiy bilim asoslari kafedrası o'qituvchisi g.f.PhD.</p>